

การบริหารสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดเทพลีลา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

Administration According to the Sufficiency Economy Philosophy of Wat
Tepleela School Under Secondary Educational Service Area Office 2

อัครกฤษ นุ่นจันทร์
Akarakit Nunchan
สถาบันรัชต์ภาคย์
Rajapark Institute

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดเทพลีลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนวัดเทพลีลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนวัดเทพลีลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 57 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และแบบสอบถามปลายเปิด การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดเทพลีลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในภาพรวมมีสภาพการบริหาร อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.22$) เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.27$) รองลงมา คือ ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.25$) ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.14$)

2. ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนวัดเทพลีลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 พบปัญหาที่มีการระบุมากที่สุด คือ การดำเนินการบริหารงบประมาณมีข้อจำกัด ด้านระเบียบการใช้งบประมาณทำให้สถานศึกษาไม่มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ

คำสำคัญ: การบริหาร, สถานศึกษา, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The research studies on administration according to the sufficiency economy philosophy of Wat Tepleela School Under Secondary Educational Service Area Office 2. Aims to study the state and problems of administration according to the sufficiency economy philosophy of Wat Tepleela School Under Secondary Educational Service Area Office 2. The population in the research was the teachers of Wat Tepleela School Under Secondary Educational Service Area Office 2 the academic year 2016, 57 persons. The instrument used for the research was the five-rating scale questionnaire and open-ended queries. Data analysis using frequency, percentage, mean and standard deviation.

The findings showed that:

1. administration according to the sufficiency economy philosophy of Wat Tepleela School Under Secondary Educational Service Area Office 2 ($\mu = 3.22$). The descending order with the highest average is students' development activities are in the middle level ($\mu = 3.27$). Results / success images are in the middle level ($\mu = 3.25$). The lowest average is school administration are in the middle level ($\mu = 3.14$).

2. problems of administration according to the sufficiency economy philosophy of Wat Tepleela School Under Secondary Educational Service Area Office 2, found the most identified problem was that budget management operations were limited. Regulations for spending money on the budget make the school lack of flexibility in its management.

Keywords: Administration, School, Sufficiency Economy Philosophy.

บทนำ

การบริหารสถานศึกษา มีเป้าหมายสำคัญ คือ การพัฒนาผู้เรียน เพราะการพัฒนาผู้เรียน เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาคนในชาติ และการพัฒนาคุณภาพของคนก็ขึ้นอยู่กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ (อาทิตย์ อุไรรัตน์ และอดุลย์ศักดิ์ ธีรจินดา, 2527: 1) ดังนั้น คุณภาพการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน นำคนไปพัฒนาสังคมและสร้างสรรค์สังคม เพื่อพัฒนาชาติ (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2550: 8)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล เกิดการปรับเปลี่ยน กระบวนทัศน์ในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ โดยเน้นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยึดทางสายกลางบน

พื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักประมาณอย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลก เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย โดยยึด “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนามี วัตถุประสงค์และแนวนโยบาย ดังนี้ 1) พัฒนาคอนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา 2) สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ 3) พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคอน และสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553: 5)

โรงเรียนวัดเทพศิลาได้ดำเนินการวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา โดยยึดหลักการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามกรอบการประเมิน 5 ด้าน คือ 1.ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2.ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3.ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4.ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาและ 5. ด้านผลลัพธ์หรือภาพความสำเร็จ แต่ยังไม่เคยมีการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญจำเป็นเพื่อจะได้ทราบว่า สภาพการบริหารตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนเป็นอย่างไร และมีปัญหาอย่างไรบ้าง เพื่อจะได้ นำข้อมูลสารสนเทศมาพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลทางวิชาการ ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนวัดเทพศิลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้บรรลุผลตามเป้าหมายของโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนวัดเทพศิลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดเทพศิลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

ปรียานุช พิบูลสรารุช (2550: 5) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง หลักคิดและแนวทางที่ชี้ให้เห็นถึงการดำรงอยู่และปฏิบัติตนตามทางสายกลางของประชาชนในทุกระดับเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยคำนึงถึงความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว การตัดสินใจและการดำเนินการในด้านต่าง ๆ นั้น ต้องถูกกำกับด้วยเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม เพื่อไปสู่การพัฒนาที่สมดุล มั่น คง และยั่งยืน บนพื้นฐานขององค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงกับความผันแปรของธรรมชาติหรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความ

พอประมาณและควมมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียร และความอดทน สติและปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี ซึ่งสถานศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศึกษาที่ตอบสนองการเรียนรู้ ตามความต้องการของผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างมีภูมิคุ้มกันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 53) ได้อธิบายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษากับกลยุทธ์คุณธรรมนำความรู้ และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน มีความรู้ นักเรียนมีความเข้าใจ และปฏิบัติตามหลักคุณธรรม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ คุณธรรมตามหลักสูตร และคุณธรรมที่ค้ำชูโดยคณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนภายในปีการศึกษา 2550 โดยมีการส่งเสริมให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารงานทุกระดับ และบูรณาการในการพัฒนาบุคลากรทุกหลักสูตร

การขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้สู่สถานศึกษา โดยการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดตั้งเครือข่ายขับเคลื่อนออกเป็นคณะทำงาน ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยดำเนินการสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเน้นการกระตุ้นเร่งเร้าการขับเคลื่อน สนับสนุนให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง เป็นแหล่งเรียนรู้ในระดับชุมชน จัดเป็นกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติตามหลักคุณธรรม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ คุณธรรมตามหลักสูตร สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลาย และบูรณาการในการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนการบริหารจัดการ เพื่อให้หน่วยงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เกษม วัฒนชัย (2554) ได้เสนอเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการศึกษาของชาติ” ว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักคิดและแนวปฏิบัติเพื่อสร้างความเข้มแข็งรอบด้าน แนวทางปฏิบัติเริ่มจากครู และผู้บริหารสถานศึกษา เล็งเห็นความสำคัญและน้อมนำปรัชญา ฯ มาปฏิบัติให้เป็นตัวอย่าง เป็นแม่พิมพ์/พ่อพิมพ์ที่ดีทั้งในด้านการดำเนินชีวิตโดยยึดหลักคุณธรรม อาทิ ขยัน อดทน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนันและอบายมุข ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฯลฯ และพัฒนาระบบการเรียนการสอนตามหลักปรัชญา ฯ อาทิ ตั้งใจสอน หมั่นหาความรู้เพิ่มเติม เปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกับนักเรียน กระตุ้นให้เด็กรักการเรียน คิดเป็น ทำเป็นและปลูกฝังคุณธรรมเพื่อเป็นการสร้างคนดี คนเก่ง ให้แก่สังคม สรุปว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ได้ดังนี้

1. ใช้เพื่อการบริหารสถานศึกษา
2. ใช้เพื่อการบริหารหลักสูตร และจัดการเรียนการสอน
3. ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพบุคลากร
4. ใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนนักศึกษา

ทั้งนี้ ในด้านองค์ความรู้และการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สรุปไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. จัดทำรายวิชาเฉพาะ/หลักสูตรเฉพาะ
2. สอดแทรกในรายวิชาและหลักสูตรต่าง ๆ
3. จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
4. กำหนดนโยบายของสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องนำไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องกัน เพื่อมุ่งหวังให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ตั้งไว้ การดำเนินงานภายใต้ขอบเขตงาน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร และบริหารงานทั่วไป โดยใช้ทรัพยากรการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการซึ่งเป็นหน้าที่ของการบริหารให้เกิดประโยชน์กับนักเรียนมากที่สุด

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนวัดเทพลีลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2 ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 57 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดเทพลีลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์ภาพความสำเร็จ ซึ่งมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดระบุปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดเทพลีลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์ภาพความสำเร็จ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดเทพลีลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในภาพรวมมีสภาพการบริหาร อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.22$) เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.27$) รองลงมา คือ ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.25$) ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.14$)

1.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการวางแผนการใช้อาคารสถานที่ และแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่สามารถส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.38$) รองลงมา คือ มีนโยบาย แผนงาน/โครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแผนปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษา และมีการสรุปผลและนำผลการติดตาม ประเมินผลไปใช้ในการพัฒนาการใช้อาคารสถานที่ และแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.31$) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.00$)

1.2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวม มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.14$) เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดทำสื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.43$) รองลงมาคือ การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.16$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.82$)

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.17$) เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนมีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น/วัฒนธรรม/หลักคำสอนทางศาสนา ในการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.35$) รองลงมา คือ โรงเรียนมีการส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง ชุมนุม/ชมรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.27$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โรงเรียนมีการนำผลการประเมินมาปรับปรุง/พัฒนา กิจกรรมนักเรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.05$)

1.4 ด้านการพัฒนาครูในภาพรวม มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.10$) เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดทำแผนงาน/โครงการ พัฒนาครู เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.35$) รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของครูตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.17$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การประชุม/อบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริม

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ อยู่ในระดับมาก ($\mu=3.75$)

1.5 ด้านผลลัพธ์ภาพความสำเร็จ ในภาพรวม มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\mu= 3.63$) เมื่อพิจารณา รายด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu= 4.52$) รองลงมา คือ บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ($\mu= 4.27$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านสังคมอยู่ในระดับน้อย ($\mu= 3.19$)

2. ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงของโรงเรียนวัดเทพศิลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

2.1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา จำนวน 17 คน จากผู้ตอบแบบสอบถาม 57 คน คิดเป็นร้อยละ 29.28

2.2 ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน จำนวน 15 คน จากผู้ตอบแบบสอบถาม 57 คน คิดเป็นร้อยละ 26.32

2.3 ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 14 คน จากผู้ตอบแบบสอบถาม 57 คน คิดเป็นร้อยละ 24.56

2.4 ด้านการพัฒนาครู จำนวน 29 คน จากผู้ตอบแบบสอบถาม 57 คน คิดเป็นร้อยละ 50.88

2.5 ด้านผลลัพธ์ภาพความสำเร็จ จำนวน 19 คน จากผู้ตอบแบบสอบถาม 57 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33

ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงของโรงเรียนวัดเทพศิลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ทั้ง 5 ด้าน มีปัญหาที่สำคัญในแต่ละด้าน คือ 1. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ได้แก่ การดำเนินการบริหารงบประมาณมีข้อจำกัด ด้านระเบียบการใช้จ่ายเงินงบประมาณทำให้สถานศึกษาไม่มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ 2. ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ต้องเน้นการปฏิบัติจริง เน้นการประเมินตนเองและใช้ระยะเวลาการประเมินต่อเนื่อง โดยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินด้วย 3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ ขาดความร่วมมือจากผู้ปกครองในการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4. ด้านการพัฒนาครู ได้แก่ ไม่มีรูปแบบการพัฒนาการจัดการความรู้และการทำงานเป็นทีม หรือใช้โครงการและกิจกรรมเป็นฐาน หรือการศึกษาจากผู้นำต้นแบบ 5.ด้านผลลัพธ์ภาพความสำเร็จ ได้แก่ ผู้เรียนยังไม่ตระหนักในการประพฤติและปฏิบัติตนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา ที่พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนวัดเทพศิลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ในภาพรวม มีสภาพการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ย 3 อันดับ คือ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านผลลัพธ์/ภาพ

ความสำเร็จ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา อาจเนื่องมาจากขาดประสิทธิภาพในการวางแผน ซึ่งผู้บริหารต้องใช้ภาวะผู้นำหรือสมรรถนะในการบริหารองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับที่สุทัศน์ แก้วคำ (2552) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นว่า มีสภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านสมรรถนะขององค์กรมีปัญหาอยู่ในระดับมาก นอกนั้นมีปัญหา อยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและการควบคุมด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อม ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ ตามลำดับ โดยควรจะหาแนวทางการแก้ปัญหา ซึ่งรุ่งทิภา สันติผลธรรม (2552) ได้ศึกษาเรื่องการนำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาเอกชน อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาเอกชน อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป มีปัญหาอยู่ในระดับมากทุกด้าน แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาเอกชน อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามของข่ายการบริหารงานวิชาการไว้ 4 ด้าน คือ 1) แนวทางการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ การสร้างความตระหนักให้แก่ครู เชิญวิทยากรมาอบรมให้ความรู้แก่ครู จัดการเรียนการสอนโดยสอดแทรกเนื้อหาเศรษฐกิจพอเพียง จัดประกวดสื่อการเรียนการสอน นิเทศติดตามประเมินผลการจัดการเรียนการสอน 2) แนวทางการบริหารงานงบประมาณ คือการจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อดำเนินการจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษา ผู้บริหารแจ้งรายรับรายจ่ายของสถานศึกษาให้คณะกรรมการทราบ ให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้งบประมาณ แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามผล ตรวจสอบประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา 3) แนวทางการบริหารงานบุคลากร คือ วางแผนจัดหา สรรวจความต้องการ จัดสรรงบประมาณเพื่อใช้จัดสวัสดิการให้แก่บุคลากร จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีคุณธรรม มีความรัก ความสามัคคีและเกื้อกูลกัน ติดตาม ประเมินผลด้านการจัดสวัสดิการให้แก่บุคลากร 4) แนวทางการบริหารทั่วไป คือ จัดประชุมเพื่อวางแผนกำหนดนโยบายด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา จัดทำโครงการ กิจกรรมร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา เผยแพร่ข้อมูลหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทางเว็บไซต์ วารสาร หรือสื่อต่าง ๆ ของสถานศึกษา ติดตาม ประเมินผลและสรุปรายงานโครงการกิจกรรมด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ทั้งนี้ยังพบว่า มีความสอดคล้องกับพิทักษ์ อำพันธุ์ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบุรี เขต 2 ที่ได้ศึกษาพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีปัญหาอยู่ในระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับศรีวรรณ ตาลดี (2553) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ คือ ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการบริหาร จัดการศึกษา และด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่วนด้านที่มีการส่งเสริมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงน้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยภาพรวมจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า มีความแตกต่างกัน นั่นคือ สถานศึกษาขนาดใหญ่มีระดับการปฏิบัติมากกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดกลางมีระดับการปฏิบัติมากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก

ขณะเดียวกันในด้านปัญหาที่พบว่ามีปัญหาด้านการพัฒนาครู อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารจะต้องมีบทบาทเป็นผู้นำในการพัฒนาครูและส่งเสริมแนวทางการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับปณิตา ตะพังพินิจการ (2554) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน และด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีความแตกต่างกัน นั่นคือ สถานศึกษาขนาดกลางมีการปฏิบัติมากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดเล็กมีการปฏิบัติมากกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่

จึงจะประสบความสำเร็จ เช่นเดียวกับที่วุฒิกิจ เลี่ยมยองใย (2554) ได้ศึกษา ความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามคุณลักษณะความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขคุณธรรม และเงื่อนไขความรู้บริหารงาน 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูต่อระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน การเปรียบเทียบระดับความสำเร็จใจการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามเพศ จำแนกตามตำแหน่ง และจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สำหรับปัญหา อุปสรรค คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการวางแผนการดำเนินงานธุรการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงน้อยไป ข้อเสนอแนะคือ ผู้บริหารควรแจ้งให้ครู รับรู้ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อร่วมกันวางแผนพัฒนาคน

นอกจากนี้ยังมีข้อค้นพบที่สนับสนุนว่า การบริหารงานบุคคลหรือการพัฒนาครูเป็นปัญหาสำคัญซึ่งสอดคล้องกับเรวัต ภิรมย์ไกรภักดิ์ (2555) ได้ศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านการบริหารงานงบประมาณ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ปัญหาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. โรงเรียนควรใช้รูปแบบการบริหารตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดนโยบาย จัดทำแผนปฏิบัติ และมอบหมายผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน รวมทั้งการติดตามประเมินผลการใช้รูปแบบฯ และนำผลการดำเนินงานมาปรับปรุงและพัฒนารูปแบบฯ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนและจัดให้มีโครงการการอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้สามารถนำความรู้มาบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของนโยบายการจัดการศึกษา รวมทั้งให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามวิถีชุมชนด้วย

3. สถานศึกษาควรวางวิธีการบริหารตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนานวัตกรรมทางการบริหารสถานศึกษาหรือพัฒนารูปแบบการบริหารหรือกลยุทธ์ทางการบริหารสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการพัฒนาต่อยอดหรือพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ควรพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งเน้นตามวิถีชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2550). *การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ประสานงานกลางการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.
- เกษม วัฒนชัย. (2554). *เศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษา*. ในงานประชุมมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (เอกสารประกอบปาฐกถาพิเศษ : 25 พฤษภาคม 2554).
- รุ่งทิวา สันติผลธรรม. (2552). *การนำเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาเอกชน อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พิทักษ์ อัมพันธ์. (2553). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบุรี เขต 2*. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปณิตา ตะพังพินิจการ. (2554). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1*. ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- วุฒิกุล เลี่ยมยองโย. (2554). *ความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- เรวัต ภิรมย์ไกรภักดิ์. (2555). *การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- วิจิตร ศรีสอ้าน. (2550). *ครูกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย*. ค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2560, จาก <http://media.thaigov.go.th/pageconfig/viewcontent/viewcontent.asp?pageid=471>.
- อาทิตย์ อุไรรัตน์ และอดุลย์ศักดิ์ ธีรจินดา. (2527). *การบริหารโรงพยาบาล 1*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิคจำกัด.
- สุทัศน์ แก้วคำ. (2552). *สภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.